

Dutch&Detained

LEGAL ASSISTANCE TO DUTCH DETAINEES ABROAD

INHOUDELIJK EN FINANCIËEL JAARVERSLAG 2022

GEDETINEERDENBEGELEIDING BUITENLAND

JURIDISCHE ONDERSTEUNING ZORGLANDEN

29 april 2023
AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

INHOUDELIJK JAARVERSLAG

Achtergrond subsidieverlening en raamovereenkomst	3
Gerealiseerde activiteiten	4
De aantallen	4
Individuele juridische ondersteuning	4
Structurele verbetering positie gedetineerden.....	6
Netwerk- en kennisuitbouw	6
Samenwerking BZ en subsidiepartners	8
Comeback.....	8
Optimalisatie processen	9
Vergroten zichtbaarheid	9
Team	10
Bestuur → Raad van Toezicht.....	11
Medewerkers	11
Student-stagiairs	12
Amsterdam Law Clinics	12
Adviseurs	13

FINANCIEEL JAARVERSLAG

Doodstraf en subsidie.....	14
Inkomsten & uitgaven	15
Subsidie gedetineerdenbegeleiding buitenland 2020 – 2023	15
Fred Foundation.....	16
Comeback.....	16
Bestemmingsfonds	16
Vrije vermogen	16
Financieel beheer	17
Ondertekening.....	17

INHOUDELIJK JAARVERSLAG

Stichting Dutch&Detained (D&D) is een onafhankelijke non-profit organisatie die zich, met gratis juridische ondersteuning, inzet voor een eerlijke procesgang en de humane behandeling van Nederlanders gedetineerd in landen die niet (volledig) aan de belangrijkste mensenrechtenverdragen voldoen ('zorglanden'¹). Daarnaast verlenen wij intensieve juridische ondersteuning aan Nederlanders die de doodstraf riskeren. Wij richten ons op de meest kwetsbare, veelal kansarme, gedetineerden. Onze ervaringen uit de individuele ondersteuning zetten we in voor structurele verbetering van de positie van deze gemarginaliseerde groep. Bijvoorbeeld door adequate informatievoorziening die niet alleen onze eigen cliënten bereikt, maar toegankelijk is voor alle Nederlanders in buitenlandse detentie. Onder andere de subsidiëring door het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) geeft D&D de unieke mogelijkheid om ook onvermogen gedetineerden bij te staan. Geen ander kantoor of organisatie verleent structurele juridische ondersteuning aan deze groep kwetsbare gedetineerden.

Achtergrond subsidieverlening en raamovereenkomst

D&D is in 2019 opgericht door Veerle Goudswaard (directeur) en Bart Stapert (voorzitter bestuur) en ontvangt sinds 1 januari 2019 een jaarlijkse subsidie van BZ voor aanvullende juridische ondersteuning als verlengstuk van de consulaire bijstand aan Nederlanders gedetineerd in het buitenland. Eind 2019 zijn de werkzaamheden opnieuw aanbesteed voor de periode 2020-2023. Sinds November 2020 verricht D&D naast haar gesubsidieerde werkzaamheden voor Nederlandse gedetineerden in zorglanden, ook juridische ondersteuning aan Nederlanders die de doodstraf riskeren. Hiervoor heeft zij een aparte Raamovereenkomst met BZ. Deze combinatie aan diensten is uiterst waardevol, onder andere omdat:

- Vanuit de gesubsidieerde werkzaamheden een doodstrafrisico vroegtijdig kan worden gesignaleerd;
- D&D de zaak – kosteloos – kan blijven behandelen na afwending van het doodstrafrisico;
- Kennis en netwerk uit de verschillende werkzaamheden worden gebundeld; en
- BZ (Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid (DCV) en diplomatieke posten) enkel D&D als aanspreekpunt heeft.

De combinatie en continuïteit is bovendien zeer kostenefficiënt, nu de inkomsten uit de doodstrafzaken ten bate komen van de gesubsidieerde werkzaamheden van de stichting.

¹ D&D is actief in de 'zorglanden', dit zijn de landen die volgens BZ niet voldoen aan de minimumvoorwaarden voor detentieomstandigheden en een eerlijk proces, zoals vastgelegd in internationale afspraken en verdragen. Kortom, D&D is wereldwijd actief, behalve in: de EU, Zwitserland, Noorwegen, IJsland, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, het Verenigd Koninkrijk en Singapore.

Succesvolle behandeling doodstrafzaak

Verenigde Staten. In 2019 kreeg D&D bericht dat een Nederlander was aangehouden op verdenking van de moord op zijn zoontje. Betrokkene had zelf ook ernstige verwondingen, vermoedelijk zelf toegebracht. Al snel na de aanhouding eist de *prosecutor* de doodstraf. D&D deed intensief achtergrond-onderzoek, en constateerde een grote verandering in de mentale gesteldheid van de verdachte ten tijde van, en na het incident. Wij lieten specialisten van het VUMC de na het incident gemaakte hersenscans onderzoeken op mogelijke degeneratieve ziekte. De scans lieten afwijkingen zien. Het onderzoek is aan de *prosecutor* gestuurd, die [de doodstrafeis introk](#). Een zeer uitzonderlijke stap. De doodstraf kan nu niet meer worden opgelegd, terwijl er een aannemelijke kans was dat een jury tot een doodstraf zou komen. Traumatische eenzame opsluiting op *death row* is hiermee afgewend, evenals jarenlange inspanningen ter voorkoming van een executie.

D&D geeft nog steeds juridische ondersteuning, nu onder de subsidie.

Gerealiseerde activiteiten

De aantallen

Op 1 januari 2022 had D&D 111 lopende zaken, op 31 december 2022 waren dit er 152: een toename van 37%. In 2022 kwamen maar liefst 94 nieuwe zaken binnen (*30% meer dan in 2021*), waaronder 12² uit - voor D&D - nieuwe landen. In 2022 behandelde D&D over het hele jaar genomen: 205 zaken, in 38 zorglanden.

Sinds de oprichting in 2019 heeft D&D een kleine 300 Nederlanders bijgestaan in ruim 50 zorglanden. Op eigen initiatief zendt D&D maandelijks een overzicht van de door haar in behandeling zijnde zaken aan DCV en Bureau Buitenland van de Reclassering Nederland (BBRN).

Individuele juridische ondersteuning

Door de juridische ondersteuning gratis aan te bieden bereikt D&D de meest kwetsbare gedetineerden. Veel voorkomende kwetsbaarheden zijn armoede, positie van afhankelijkheid, cognitieve beperkingen, hoge leeftijd, slachtoffer van (seksueel) misbruik/mensenhandel en in toenemende mate medische en psychiatrische problematiek. Vaak zien we een oorzakelijk verband tussen de kwetsbaarheid en het strafbare feit. Ook vermoeden we een correlatie tussen de relatief grote groep oudere gedetineerden – 57% is 45+, t.o.v. 25% in Nederlandse detentie – en de grote hoeveelheid ernstige medische problematiek. Lange straffen onder slechte detentieomstandigheden spelen hier ook een belangrijke rol.

Ondersteuning vangt aan na verzoek daartoe van de gedetineerde, of – in uitzonderlijke gevallen – diens contactpersoon. De exacte ondersteuning verschilt per zaak, afhankelijk van onder andere: het land van detentie,

² Voor D&D nieuwe landen in 2022: Costa Rica, Cuba, Ecuador, Iran, Mexico, Nicaragua, Servië, Soedan, Tunesië, Zimbabwe, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.

de verdenking, persoonlijke omstandigheden, de fase waarin de strafzaak zich bevindt en de (kwaliteit van de) lokale advocaat. Als de zaak nog onder de rechter is, zal een lokale advocaat de verdediging voeren, Als eerste zorgt D&D ervoor dat de Nederlandse gedetineerde in het buitenland rechtsbijstand van een professionele advocaat krijgt als hij/zij die nog niet heeft. D&D fungeert dan als bemiddelaar tussen de cliënt en de lokale advocaat, en geeft advies over de tussen hen te maken onderlinge (betalings-)afspraken. D&D ondersteunt deze advocaat met focus op de integriteit van het strafproces en specialistische kennis van de internationaalrechtelijke, Nederlandse en diplomatieke componenten van de zaak. Vaak is D&D in staat in Nederland informatie te verzamelen die bij de verdediging in het buitenland kan worden gebruikt. Hierdoor worden de nadelen die Nederlanders – als buitenlander in detentie – ervaren, zoveel mogelijk gecompenseerd.

Meer dan de helft van ons werk ziet op de fase na veroordeling, als er meestal geen recht meer is op gefinancierde rechtsbijstand en de lokale advocaat zelden nog in beeld is. D&D voert deze procedures dan ook meestal zelfstandig, samen met lokale *pro bono* advocaten/ ngo's uit ons netwerk. Een belangrijk thema in deze fase is strafoverdracht naar Nederland, vaak als enige mogelijkheid op een menswaardige detentie. Strafoverdracht wordt vaak geweigerd, D&D zet dan ook in toenemende mate in op lokale procedures zoals voorwaardelijke invrijheidstelling, gratie en strafvermindering.

Voorbeeld succesvolle, intensieve juridische ondersteuning

In 2021 zijn drie werknemers van een Nederlands bedrijf gespecialiseerd in het onderhoud en de bouw van olietankers aangehouden in Venezuela op verdenking van mensenhandel en het vormen van een criminele organisatie. De Nederlanders zijn *safety inspectors*, ingeschakeld om veiligheidscursussen te geven aan 157 beoogde Venezolaanse werknemers voor onderhoud aan een olieraffinaderij in Israël. Al twee keer eerder is een grote groep Venezolanen door het Nederlandse bedrijf uitgezonden naar Israël voor vergelijkbare werkzaamheden.

Om in Israël aan de slag te kunnen, hadden de 157 beoogde Venezolaanse werknemers een werkvisum nodig. Israël heeft geen ambassade of consulaat in Venezuela, daarom werd uitgeweken naar het Israëlische consulaat in Miami. Om de reisbewegingen te beperken zijn de Nederlanders door een Venezolaanse advocaat en notaris gemachtigd. Op weg naar het vliegveld zijn de Nederlanders aangehouden met de 157 paspoorten van de beoogde Venezolaanse werknemers.

D&D werd benaderd door familie van een van de gedetineerden. Ter ondersteuning van de lokale advocaat heeft D&D een Spaanstalige memo opgesteld met de internationaalrechtelijke achtergrond en vereisten voor mensenhandel en gedwongen arbeid (Palermo Protocol). De Venezolaanse wetgeving is hier namelijk op gebaseerd, en volgens de Venezolaanse advocaat verkeerd geïnterpreteerd (c.q. misbruikt) door het Openbaar Ministerie (OM). Het stuk is vrijwel integraal ingebracht in de verdediging. Op 12 mei 2022 werd de zaak geseponeerd; het OM ging in hoger beroep, maar het sepot werd op 29 november 2022 bevestigd. De Nederlanders hebben een jaar onterecht vastgezet.

Structurele verbetering positie gedetineerden

D&D heeft een duidelijk afgebakende doelgroep, tot wie wij direct toegang hebben. Dit geeft ons een uitstekende uitgangspunt om de overkoepelende belangen van deze groep gedetineerden te behartigen. Zodra wij nationaal, of internationaal structurele problemen constateren, gaan we op zoek naar mogelijkheden om deze bij de wortel aan te pakken. Hierin zijn wij uiterst proactief en constructief, door problemen met een pallet aan (uitvoerbare) oplossingen bespreekbaar te maken.

Een verbeterde werking van de WOTS-procedure staat bovenaan ons prioriteitenlijstje

D&D is de enige partij die goed zicht heeft op de werking van de WOTS-procedure, nu wij een significant aantal gedetineerden hierover adviseren en ondersteunen in zowel binnen- als buitenland. BZ heeft ook zicht op de gedetineerden, maar doet (terecht) geen inhoudelijke beoordeling van juridische procedures. J&V heeft slechts zicht op een fractie van de gedetineerden, namelijk het kleine deel waarvan het verzoek in Nederland aankomt. Al jaren zoekt D&D daarom de dialoog met verschillende afdelingen van J&V om kennis en ervaring te delen en gezamenlijk naar oplossingen te zoeken.

Zo benaderden we IOS vroegtijdig over de gevolgen voor strafoverdracht van de inwerkingtreding van de Wet straffen & beschermen. Deze wet paste de Nederlandse v.i.-regeling aan met significante invloed op strafoverdracht, zonder dat de wetgever in de implementatie had voorzien. Ons implementatievoorstel is door IOS overgenomen.

Ook de knelpunten van de WOTS-procedure worden door D&D geregeld onder de aandacht gebracht. Alle betrokkenen bij gedetineerdenbegeleiding zijn eensgezind: de WOTS-procedure loopt niet. Vanuit verschillende kanten wordt dan ook publieke en politieke aandacht gevraagd voor het disfunctioneren. Vooralsnog, lijkt bij J&V de wil te ontbreken om de procedure te verbeteren. Het beleid wordt onnodig strikt toegepast, met tal van onnodige weigeringen tot gevolg. D&D zal zich blijven inzetten voor verbetering van de procedure.

Ook zetten wij in op preventie door, bijvoorbeeld bij gewijzigde regelgeving, proactief gedetineerden en autoriteiten te informeren. Dit doen we onder andere met algemene toelichtingsdocumenten die de post onder alle Nederlandse gedetineerden kan verspreiden (ongeacht of ze onze cliënt zijn) en via artikelen in de 'Comeback', het blad dat ieder kwartaal aan gedetineerden in het buitenland wordt gestuurd (zie onder meer).

Netwerk- en kennisuitbouw

Bij een detentie in het buitenland is er geen recht op gefinancierde rechtsbijstand vanuit Nederland, dit is de verantwoordelijkheid van het land van detentie. Waar lokale gefinancierde rechtsbijstand bestaat, is deze veelal zwaar ondermaats. Een veelvoud aan factoren spelen hierbij een rol, een aantal wordt hier toegelicht. De opleiding tot advocaat is in de meeste landen niet erg uitgebreid, en van verplichte permanente opleiding is zelden sprake. Geregeld krijgt een toegewezen advocaat niet of nauwelijks betaald voor diens werkzaamheden, terwijl deze overladen wordt met zaken. Ook wordt het strafdossier vaak pas kort voor de inhoudelijke behandeling van de zaak beschikbaar gesteld. Soms wordt een advocaat pas in een zeer laat stadium aangesteld, in een uiterst geval

pas op zitting. In alle genoemde gevallen is er nauwelijks tijd voor de advocaat om het dossier te bestuderen en een gedegen verdediging te voeren. Advocaten hebben bovendien slechts zelden ervaring met buitenlandse gedetineerden, waardoor zij de benodigde kennis van de relevante internationale aspecten ontberen. Naast een gebrek aan kwalitatieve rechtsbijstand, zijn gedetineerden onder deze omstandigheden extra vatbaar voor oplichting, corruptie en onrechtmatige detentie (vb. bij onschuld).

Waar mogelijk zetten we daarom een advocaat in uit ons eigen wereldwijde netwerk van lokale advocaten. Het is essentieel om dit netwerk van professionele en vertrouwde strafrechtadvocaten te onderhouden en voortdurend uit te breiden. D&D investeert dan ook aanzienlijk in persoonlijke ontmoetingen met lokale advocaten, niet-gouvernementele organisaties [ngo's] en autoriteiten. Uitreizen naar het betreffende land is vaak noodzakelijk, dat deden we in 2022 dan ook vijf keer (Thailand, Dominicaanse Republiek, Verenigde Staten, Indonesië en Marokko). Daarnaast houden we ook nauwlettend in de gaten als er voor ons relevante advocaten in Nederland, of een buurland, zijn. Zo ontmoetten we een Soedanese advocaat in Parijs en later in Berlijn waar Devika, Veerle, Martin en Roza waren voor het Wereldcongres tegen de Doodstraf. Naast de advocaat uit Soedan, hebben we met tientallen bestaande en nieuwe partners op het gebied van mensenrechten en internationaal strafrecht gesproken.

Thailand. Veerle en Devika reisden in mei met als hoofddoel voorbereiding van de zitting in een doodstrafzaak. Dit is uitgebreid met bezoeken aan verschillende Nederlandse gedetineerden, lokale advocaten, de *Department of Corrections*, de *Thai Bar*, en natuurlijk de prachtige Nederlandse Ambassade.

Dominicaanse Republiek. In juni bezocht Sofie verschillende cliënten en hun lokale advocaten die zij informeerde over de (on)mogelijkheden van strafoverdracht. Ook sprak zij met autoriteiten over het nieuwe bilaterale WOTS-verdrag, en met nieuwe advocaten over eventuele toekomstige samenwerking. Ten slotte ontmoette zij de medewerkers op de Nederlandse ambassade en enkele bezoekerwilligers van Epafra en BBRN.

Verenigde Staten. In September reisde Veerle door maar liefst acht staten, van Virginia tot Rhode Island. De nadruk van deze reis lag op het proces van strafoverdracht, dat tussen de VS en Nederland nog niet vlekkeloos verloopt. Goudswaard bezocht ook de Nederlandse ambassade in Washington, diverse Amerikaanse autoriteiten, advocaten en cliënten.

Indonesië. In het belang van een terdoodveroordeelde en een levenslanggestrafte Nederlandse gedetineerde reisden Devika en Bart Stapert in oktober naar Jakarta en Surabaya. Zij brachten bezoeken aan de Nederlandse gedetineerden, spraken met diverse lokale advocaten, de ngo Reprieve, de *American Bar Association Rule of Law Initiative* en de Nederlandse ambassade.

Marokko. In oktober reisden Sofie en Martin naar Marokko met als hoofddoel het uitbreiden en versterken van het lokale netwerk, waarvoor zij met veel in (internationaal)strafrecht en mensenrechten gespecialiseerde advocaten en ngo's spraken. Ook is nadere informatie verzameld over de werking van het gevangeniswezen en de verschillende Marokkaanse *post-conviction* regelingen. Vanwege het ontbreken van toestemming konden geen cliëntbezoeken plaatsvinden, wel was er een nuttig overleg op de ambassade.

Samenwerking BZ en subsidiepartners

D&D ziet dat onderlinge communicatie en samenwerking in het belang is van gedetineerden, én van de partijen actief op gedetineerdenbegeleiding. In 2019 heeft D&D daarom het overleg tussen DCV en de overige subsidiepartners geïnitieerd. Sinds het najaar van 2022 vindt daarnaast ook maandelijks overleg plaats tussen D&D en DCV, waarin knelpunten en schrijnende zaken worden besproken.

In de dagelijkse behandeling van individuele zaken heeft D&D regelmatig contact met de andere betrokkenen. Zaken worden over en weer doorverwezen en – waar nodig – wordt ondersteuning en advies op elkaar afgestemd. Ook wordt D&D steeds vaker benaderd door DCV en de diplomatieke posten met juridische-inhoudelijke vragen. D&D stelt dan ook geregeld notities op waarin die vragen worden beantwoord.

D&D heeft, na DCV, het meeste contact met BBRN. Regelmatig werken we samen in verschillende procedures, RNBB kan relevante informatie toevoegen bijvoorbeeld een Sociaal Rapport (voor een strafmaatverweer, of gratieverzoek), of een bindingsrapportage bij een WOTS-verzoek. D&D verwijst naar stichting Epafraas wanneer een cliënt behoefte heeft aan geestelijke zorg. Omgekeerd wordt D&D ingeschakeld als de bezoeker vrijwilligers van Epafraas of de Reclassering juridische knelpunten constateren. Met *Lawyers Across Borders* (LAB) wordt met enige regelmaat kennis en netwerk uitgewisseld en wordt samen opgetrokken bij gezamenlijke knelpunten, zoals het disfunctioneren van de strafoverdrachtsprocedure.

Comeback

D&D maakt onderdeel uit van de redactie van het tijdschrift 'Comeback', zij neemt deel aan de redactievergadering, geeft altijd uitgebreid en gedetailleerd feedback op het concept en schrijft zelf juridische artikelen. Hiermee draagt D&D bij aan het verbeteren van de informatiepositie van de Nederlandse gedetineerden in het buitenland – ook van hen die geen directe ondersteuning van D&D ontvangen. In 2022 heeft D&D twee juridisch-inhoudelijke artikelen geschreven voor de Comeback.

In 2021 stond strafoverdracht centraal in onze artikelen, een aanzienlijk deel van de Nederlandse gedetineerden komt echter niet in aanmerking voor strafoverdracht (te weinig binding met Nederland, te weinig strafresistant, of geen verdrag met het land van detentie). Het eerste artikel van 2022 gaf daarom een uitgebreide, algemene uitleg over de verschillende *post-conviction* regelingen op grond waarvan veroordeelden in aanmerking zouden kunnen

komen voor vervroegde vrijlating. Onder meer gratie, voorwaardelijke invrijheidsstelling, vervroegde vrijlating op grond van humanitaire gronden en straffkorting wegens goed gedrag zijn aan bod gekomen.

In haar tweede artikel schreef D&D over de verblijfsrechtelijke consequenties van een veroordeling in het buitenland. Het artikel geeft uitleg over uitzetting, verlies van een verblijfsvergunning, inreisbeperkingen en ongewenstverklaringen. Zeker voor gedetineerden met hechte banden met het land van detentie kunnen deze gevolgen enorme impact hebben. Soms kan een aanstaande uitzetting ook voordelig zijn voor de gedetineerde, omdat het soms samengaat met verkorting van de straf.

Omdat niet iedereen die de Comeback ontvangt ondersteuning van D&D of LAB krijgt, worden de artikelen vaak voorzien van een praktische insteek. Door middel van een stappenplan en hulpzinnen (in NL/EN/SP/FR) wordt gedetineerden de mogelijkheid geboden om zelf aan de slag te gaan.

Optimalisatie processen

De ondersteuning van D&D is maatwerk en valt nooit 1-op-1 tussen zaken te kopiëren. Waar mogelijk zoeken we wél naar manieren om werkprocessen te standaardiseren, en templates te maken. Bij bijvoorbeeld WOTS-adviezen zijn in het template de procedure, beslisriteria en de betrokken partijen opgenomen, deze algemene informatie wordt dan aangevuld met een toegespitste inschatting op basis van de concrete omstandigheden van de zaak. Op deze manier wordt efficiënt omgegaan met het werk, waardoor wij in staat zijn meer gedetineerden sneller te ondersteunen.

In 2022 D&D zijn er verschillende interne en externe standaarden, instructies, richtlijnen en templates opgesteld. Denk naast WOTS-adviezen, bijvoorbeeld aan een standaard voor het verwerken van informatie over buitenlandse rechtsstelsels (*template country report*). Dit zorgt ervoor dat – in dit geval de – landenkennis structureel wordt vastgelegd en snel toegankelijk is voor alle medewerkers.

Vergroten zichtbaarheid

In 2022 is aandacht besteed aan het vergroten van onze zichtbaarheid. Dit is van belang voor bereik van gedetineerden, CP's, en (buitenlandse) partners. Maar ook voor het uitbreiden van de financiële middelen van de stichting is zichtbaarheid van groot belang, evenals voor het aantrekken van goede student-stagiairs sollicitanten en vrijwilligers. Vanwege het zakelijke karakter kiest D&D ervoor om actief te zijn op LinkedIn, waar we met een grote groei aan volgers inmiddels een zeer goed bereik hebben. Bij het plaatsen van vacatures zijn wij een toename in reacties en bij inhoudelijke berichten worden wij door verschillende experts benaderd voor advies of samenwerking.

Daarnaast heeft het werk van D&D in 2022 aandacht gekregen in diverse media. In maart 2022 verscheen een interview met Veerle en Sofie over het werk van D&D in het Advocatenblad. Sofie was in mei te gast in de podcast

'Prison Show' van Frans Douw en Edwin Kleiss. In het najaar verscheen een interview met Veerle en Sofie in de Comeback (dat online wordt gedeeld), en stond op de voorpagina van NRC een uitgebreid artikel met bijdragen van D&D.

'Justitie vindt het prima als gevangenen in buitenland blijven'

NRC | Bram Endedijk | 6 november 2022

[...] Volgens Veerle Goudswaard zou Nederland meer druk kunnen uitoefenen op landen waar gevangenen zitten. In de VS is er volgens haar bijvoorbeeld veel angst voor de publieke opinie, wanneer bekend wordt dat iemand in Nederland eerder vrijkomt. Als nabestaanden van een slachtoffer zich tegen een terugkeer van de verdachte naar Nederland verzetten, wordt een verzoek vaak afgewezen. „Het zou helpen als Nederlandse autoriteiten in Amerika het belang van terugkeer binnen de afspraken van het verdrag benadrukken. Daar zijn de afspraken voor bedoeld.” Want, zo stellen Reclassering Nederland en D&D, het is ook in het belang van de Nederlandse samenleving dat zoveel mogelijk Nederlanders het laatste deel van hun straf in ons land uitzitten. Als dat niet gebeurt, is er geen zicht – laat staan toezicht – op de terugkeer van een gevangene in de maatschappij. [...]

Ook Fred Teeven, tussen 2010 en 2015 staatssecretaris (Veiligheid en Justitie, VVD) zegt tegen NRC dat in het huidige systeem een reëel risico bestaat dat veroordeelde criminelen „ongecontroleerd” terugkomen naar Nederland. „Door hoe het nu geregeld is staan er straks zedendelinquenten met hun koffer op Schiphol, terwijl geen enkele instantie daar in Nederland van op de hoogte is. Een groep gevangenen is dermate gevaarlijk dat je wil weten wanneer ze terugkeren. Dat ontbreekt nu te vaak.” Teeven erkent dat hij in zijn tijd als staatssecretaris voor dat deel van de kwestie te weinig oog heeft gehad. „Als staatssecretaris huldigde ik het standpunt: we gaan weinig aandacht besteden aan gedetineerden in het buitenland. Laat ze daar maar zitten. Achteraf een verkeerde inschatting. Want de manier waarop het nu is geregeld, is een potentieel gevaar voor de Nederlandse samenleving.” [...]

Team

D&D is in 2022 gemiddeld met 1 FTE gegroeid, naar 4,3 werknemers. Alle personen werkzaam bij D&D, of anderzijds verbonden aan de stichting hebben ervaring, kennis en/of netwerk in het internationale (straf)recht. De groei van het aantal werknemers heeft geleid tot de mogelijkheid voor medewerkers om zich verder te specialiseren in bepaalde landen en regio's en het wereldwijde netwerk uit te breiden.

Bestuur → Raad van Toezicht

De statuten van D&D zijn op 6 januari 2023 gewijzigd van het bestuursmodel naar het toezichtsmodel, waardoor ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag sprake is van een directeur-bestuurder (Veerle Goudswaard), en een raad van toezicht: Bart Stapert; Martin Witteveen en Patrick Lodiers. De raad van toezicht is onbezoldigd.

Bart Stapert is oprichter van D&D. Tot begin 2023 was Stapert voorzitter van het bestuur, thans is hij voorzitter van de raad van toezicht. Stapert was jarenlang advocaat in Nederland en de Verenigde Staten. Hij is gespecialiseerd in internationaal strafrecht, waaronder Nederlanders gedetineerd in het buitenland. In het bijzonder hen die de doodstraf riskeren. Op 1 januari 2019 trad Stapert toe tot de rechterlijke macht, als raadsheer bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. Inmiddels is hij overgestapt naar het Gerechtshof Den Haag, waar hij onder meer lid is van de internationale strafkamer. In de Verenigde Staten is Stapert nog als advocaat ingeschreven. Stapert heeft daarnaast de volgende nevenfuncties: docent Beroepsopleiding Advocaten; lid bestuur stichting Rechters voor Rechters; en lid redactieraad Wordt Vervolgd.

Martin Witteveen is sinds mei 2021 als vrijwilliger aan D&D verbonden, sinds januari 2023 is hij lid van de Raad van Toezicht. Witteveen is werkzaam als advocaat-generaal bij het Openbaar Ministerie met als specialisaties oorlogsmisdrijven en mensenhandel. Witteveen heeft in verschillende rollen (rechter, aanklager, teamleider onderzoek) en als consultant ervaring met het (internationale) strafrecht in o.a. Oeganda, Rwanda, Palestina, Myanmar en Ethiopië. Zijn schat aan ervaring zet Martin bij D&D in met algemene advisering en ondersteuning in concrete dossiers.

Patrick Lodiers is lid van de Raad van Toezicht. Lodiers is presentator en programmamaker op radio en tv. Hij stond aan de basis van Je Zal t Maar Hebben, Over Mijn Lijk en De Lama's. Daarnaast presenteerde hij De Grote Donorshow, de uitzending die de tongen losmaakte over de hele wereld, en uiteindelijk uitmondde in een nieuwe donorwet in Nederland. Nu is Lodiers veel te horen op de nieuws-en actualiteitenzender Radio 1 met De Nieuws BV. Daarnaast heeft hij bestuurlijke ervaring opgedaan als Voorzitter van BNN, RvT van Movies That Matter en momenteel RvT War Child.

Medewerkers

Veerle Goudswaard is strafrechtadvocaat en oprichter van D&D. Als directeur-bestuurder is zij verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur, en bewaakt zij de consistentie, kwaliteit en ontwikkeling van de dienstverlening. Goudswaard richt zich daarnaast voornamelijk op de doodstrafzaken, en zaken in de VS, Thailand en het Midden-Oosten.

Sofie Bollen werkt sinds september 2020 bij D&D, eerst als jurist en sinds februari 2023 als advocaat. Bollen richt zich voornamelijk op Latijns-Amerika en Noord-Afrika, zij spreekt vloeiend Engels en Frans en heeft een stevige basis van het Spaans en Italiaans.

Bart Krämer is sinds 2013 advocaat en per 1 januari 2021 actief bij D&D waar hij zich voornamelijk richt op *pre-trial* zaken in de Verenigde Staten. Naast zijn werk bij D&D voert Krämer een eigen strafrechtpraktijk.

Roza van Heeringen werkt sinds maart 2021 bij D&D, eerst als student-stagiaire en inmiddels als jurist. Gedurende deze periode heeft zij zich in verschillende regio's verdiept, nu focust zij zich op de gedetineerden in de VS.

Luca van der Hoeven werkte van mei 2021 tot juli 2022 bij D&D, waar zij zich toelegde op Amerikaanse strafzaken in het bijzonder een doodstrafzaak in Florida.

Talha Yilmaz is strafrechtadvocaat met en een eigen praktijk in Den Haag. In oktober 2021 startte hij bij D&D. Yilmaz studeerde naast rechten ook Religiewetenschappen, en spreekt vloeiend Turks en Arabisch. Bij D&D richt hij zich op het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Per half oktober 2022 is Yilmaz als vrijwilliger aan D&D verbonden.

Devika Kamp is per 1 maart 2022 als advocaat in dienst bij D&D. Kamp richt zich op zaken van Nederlandse gedetineerden in Azië, waaronder hen die het risico lopen op de doodstraf. Kamp werd in 2014 beëdigd tot advocaat en werkte bij Stapert & Wiersum Advocaten waar zij zich specialiseerde in uitlevering en de doodstraf. Daarna werkte Kamp bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg.

Martin Witteveen is sinds mei 2021 als vrijwilliger betrokken bij D&D. Witteveen is thans lid van de Raad van Toezicht, zie onder 'RvT' een uitgebreide omschrijving van zijn ervaring en rol bij D&D.

Student-stagiairs

D&D heeft in 2021 zeven student-stagiairs een stageplek aangeboden, telkens voor een periode van drie maanden. Dit betroffen vijf Nederlandse stagiairs en twee internationale stagiairs. Één student-stagiair is nog acht maanden als werkstudent aangebleven. Student-stagiairs verrichten een overkoepelend juridisch inhoudelijk project en bieden daarnaast ondersteuning in individuele zaken en met administratieve/organisatorische taken.

Amsterdam Law Clinics

De *Amsterdam Law Clinics* van de Universiteit van Amsterdam (UVA) biedt studenten de mogelijkheid om te werken aan uiteenlopende vraagstukken en projecten met een publiek belang. Onderwerpen variëren van milieukwesties en mensenrechtenbescherming tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Werken met

cliënten biedt studenten een bijzondere kans om juridische praktijkervaring op te doen. Tegelijkertijd vergroten ze de kennis van het recht en scherpen ze hun juridische vaardigheden aan. D&D is een van de externe partners van de *Amsterdam Law Clinics*, die studenten deze praktijkervaring aanbiedt.

Een groep van vijf UVA studenten deed diepgaand juridisch onderzoek naar twee belangrijke pijlers binnen het internationaal strafrecht waarmee D&D veel problemen constateert: het verbod op willekeurige detentie en het recht op berechting binnen een redelijke termijn. Een casestudy van India werd gedaan. Ter afsluiting hielden de studenten een presentatie over hun bevindingen voor de gehele afdeling DCV-CA.

Adviseurs

D&D heeft nauwe banden met gespecialiseerde en ervaren Nederlandse advocaten en deskundigen in het internationale (straf)recht waar zij geregeld, onbezoldigd, een beroep op mag doen, waaronder:

- mr. Bob Kaarls strafrechtadvocaat, specialisatie Interpol;
- prof. mr. Stijn Franken strafrechtadvocaat, specialisatie georganiseerde criminaliteit en Caribisch gebied;
- prof. dr. mr. Göran Sluiter hoogleraar en internationaal strafadvocaat;
- prof. dr. mr. Harmen van der Wilt emeritus-hoogleraar internationaal strafrecht, specialisatie WOTS;
- Jhr. mr. Adriaan Stoop ondernemingsrechtadvocaat, specialisatie governance en media;
- mr. Caroline Buisman internationaal strafrechtadvocaat en VN-onderzoeker, specialisatie oorlogsmisdrijven, genocide en misdrijven tegen de menselijkheid;
- mr. Carolien Pentinga strafrechtadvocaat, specialisatie jeugdrecht;
- mr. Jarinde Temminck Tuinstra vreemdelingenrechtadvocaat;
- mr. Ivonne Leenhouders strafrechtadvocaat, specialisatie zedendelicten;
- drs. Ernst Ameling, forensisch psycholoog, specialisatie TBS;
- prof. dr. Maurits Berger LLM, hoogleraar *Islam en het Westen*, arabist, voormalig journalist en advocaat; en
- mr. Fred Teeven, voormalig officier van justitie en staatssecretaris van Veiligheid & Justitie.

Via ProBono Connect – een bemiddelaar tussen maatschappelijke organisaties en commerciële advocatenkantoren – is D&D gekoppeld aan NautaDutilh N.V. voor gratis advies en ondersteuning bij de statutenwijziging, en de aanvraag van een ANBI-status. Ook heeft Nauta de algemene voorwaarden herschreven.

Financieel Jaarverslag 2022

D&D ontvangt EUR 143.000 subsidie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ). In 2022 werden 205 gedetineerden in 38 zorglanden bijgestaan, een toename van 37% ten opzichte van 2021. De subsidie is onvoldoende om kwalitatief goede juridische ondersteuning te verlenen aan dergelijke aantallen gedetineerden. Toch kiest D&D ervoor om haar juridische ondersteuning breed aan te blijven bieden en zich niet te beperken tot een bepaald type zaak, werkzaamheid of gedetineerde. D&D ontvangt publiekgeld, en vindt het niet uit te leggen dat een Nederlander die in maart wordt aangehouden wel gratis juridische ondersteuning ontvangt, terwijl de in september aangehouden Nederlander er alleen voor staat omdat de subsidie voor dat jaar 'op' zou zijn.

In plaats van hulpbehoevende gedetineerden te weigeren kiest D&D ervoor haar inkomsten uit de doodstrafzaken in te brengen ten behoeve van de 'gesubsidieerde' werkzaamheden. Ook ontvangt D&D sinds 2021 een jaarlijkse donatie van Fred Foundation, waarmee een significant deel van de vaste lasten wordt gedekt. 100% van de in 2022 ontvangen subsidie kon hierdoor worden besteed aan loonkosten, en wordt dus rechtstreeks aan de subsidiabele activiteit toegerekend.

De enige uitzondering op het uitgangspunt van brede toegankelijkheid zijn gedetineerden met een andere actieve Nederlandse advocaat. Deze uitsluitingsgrond heeft tot gevolg dat de meest vermogende gedetineerden niet door D&D worden bijgestaan. D&D richt zich op de meest kwetsbare Nederlandse gedetineerden ter wereld.

Doodstraf en subsidie

Cruciaal voor een goed begrip van de jaarrekening is het onderscheid tussen enerzijds de cijfers die verband houden met de doodstraf-werkzaamheden, namelijk het *honorarium* en de *directe kosten*, en het *vrije vermogen* van de stichting. En anderzijds het gesubsidieerde werk vermeld als *overige baten en lasten*, dat correspondeert met de reserveringen in het *bestemmingsfonds gedetineerdenbegeleiding*. De jaarlijkse donatie van EUR 30.000 van Fred Foundation valt onder de 'gesubsidieerde werkzaamheden'.

De inkomsten uit doodstrafzaken zijn – net als de subsidie voor gedetineerdenbegeleiding – afkomstig van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze inkomsten verschillen echter van karakter. De doodstraf-inkomsten zijn, in tegenstelling tot de subsidie, vrij besteedbaar. D&D kijst ervoor de inkomsten uit de doodstrafzaken in te zetten voor werk dat eigenlijk middels de subsidie gefinancierd zou moeten zijn. Voordat de *Raamovereenkomst doodstrafzaken* bij D&D was ondergebracht, werden de inkomsten gewoon als winst binnen het betreffende advocatenkantoor uitgekeerd. De huidige herinvestering door D&D is op z'n minst uitzonderlijk te noemen.

Inkomsten & uitgaven

De jaarrekening bevat een volledig overzicht van de baten en lasten van de stichting. Dit financiële jaarverslag dient puur als toelichting van een aantal bijzonderheden, de jaarstukken zijn leidend.

De totale inkomsten van D&D waren in 2022: **EUR 210.037**, als volgt opgebouwd:

- EUR 143.000 subsidie BZ 2022;
- EUR 30.000 jaarlijkse donatie van Fred Foundation;
- EUR 35.037 inkomsten uit de doodstrafzaken; en
- EUR 2.000 de Comeback uit de doodstrafzaken (en de Comeback).

De totale uitgaven van D&D bedroegen in 2022: **EUR 273.854**, als volgt opgebouwd:

- EUR 197.697 (EUR 180.498 + EUR 17.199) loonkosten;
 - o NB. De post 'uitbesteed werk' ziet op advocaat Bart Krämer, hij is niet in loondienst maar factureert maandelijks een vast bedrag vanuit zijn advocatenkantoor. Krämer houdt kantoor bij D&D en werkt sinds 1 januari 2021 voor D&D. D&D huurt geen externen in.
- EUR 27.959 huisvesting (huur en onderhoud);
- EUR 16.216 verkoopkosten (reiskosten);
- EUR 14.100 kantoorkosten (automatisering, kantine etc.);
- EUR 15.036 algemene kosten (financieel beheer, verzekeringen);
- EUR 758 financiële producten (bank en rente); en
- EUR 2.088 belastingen (VPB).

D&D had in 2022 een **negatief resultaat** van **EUR 63.757**. Het resultaat is als volgt verdeeld:

- EUR 75.597 is mindering gebracht op het bestemmingsfonds; en
- EUR 11.840 is toegevoegd aan het vrije vermogen van de stichting.

Subsidie gedetineerdenbegeleiding buitenland 2020 – 2023

Over een periode van vier jaar ontvangt D&D van het ministerie van Buitenlandse Zaken EUR 574.000 subsidie voor het verlenen van *aanvullende juridische ondersteuning aan Nederlandse gedetineerden in zorglanden*. Dit komt neer op een jaarlijkse subsidieverlening van EUR 143.000³. In 2022 ontving D&D een voorschot van EUR 18.500. Hierdoor resteert in 2023 slechts een subsidiebetaling van EUR 126.500, waarvan 5% - EUR 28.750 – pas in 2024 na afsluitende goedkeuring zal worden uitgekeerd. De vooruitbetaalde subsidie is opgenomen als overlopende passiva.

³ Nb. De afgelopen jaren ontving D&D slechts EUR 143.000 subsidie per jaar, in plaats van EUR 143.500 (EUR 574.000/ 4 jaar). Hier is een vraag over gesteld aan het ministerie van Buitenlandse Zaken.

D&D zal in 2023, in afwijking van de Subsidiebeschikking, BZ verzoeken het volledige restant van het toegekende subsidiebedrag te ontvangen. Inhouding van 5% van de gehele subsidie, EUR 28.750, zorgt in 2023 voor een vermindering van 20% van de jaarlijkse subsidie. Dit drukt zwaar op het vrije vermogen van de stichting.

Fred Foundation

D&D ontvangt aanvullende financiering van Fred Foundation, een non-profit die zich inzet voor een samenleving die mensen stimuleert om in harmonie met zichzelf, elkaar en hun omgeving te leven. Fred Foundation zet zich op verschillende manieren in voor de meest kwetsbare personen ter wereld, zo ook gedetineerden in zorglanden. In de jaren 2021-2023 ontvangt D&D een jaarlijkse vrije donatie van EUR 30.000.

Comeback

D&D zit in de redactie van het blad Comeback dat ieder kwartaal onder de Nederlandse gedetineerden in het buitenland wordt verspreid. Twee keer per jaar schrijft D&D een uitgebreid juridisch artikel voor Comeback. Per artikel ontvangen we een vergoeding van EUR 1.000 van stichting Epafra, die subsidie ontvangt voor het uitbrengen van Comeback.

Bestemmingsfonds

Vanwege het negatieve resultaat, is het *bestemmingsfonds* in 2022 geslonken van EUR 114.458 naar EUR 38.861.

Het bestemmingsfonds gedetineerdenbegeleiding is een reservering van de toegekende subsidie en donaties van Fred Foundation. In 2021 bedroeg de reservering in totaal EUR 114.458. Dat wil niet zeggen dat D&D met een groot overschot aan subsidie kampt. Sterker, in 2021 bedroegen de totale lasten: EUR 170.915. De jaarlijkse subsidie van EUR 143.000 is dus volledig besteed, evenals vrijwel de gehele donatie van EUR 30.000. De relatief grote reserves komen voort uit de eigen inkomsten uit de doodstrafzaken. Door de doodstraf-inkomsten in de stichting te laten vallen kon een deel van de loonkosten in mindering worden gebracht op het vrije vermogen, in plaats van op de subsidie. Hierdoor is een relatief grote reservering ontstaan, hetgeen dus niet verward moet worden met een overschot aan onbestede subsidie.

Vrije vermogen

Het vrije vermogen van D&D is in 2022 gegroeid met EUR 11.840, tot EUR 81.634. De stichting heeft hiermee een broodnodige buffer om het in 2023 wederom te verwachten negatieve resultaat op te vangen. Het eigen vermogen groeide in 2022 aanzienlijk minder dan in 2021, toen het vrije vermogen steeg met EUR 59.847. Dit is te verklaren door de succesvolle afronding van een intensieve doodstrafzaak in de VS.

Financieel beheer

De *Jaarrekening en Samenstelverklaring 2022* (bijgevoegd) is opgesteld door Accountantskantoor C.J. van Beek & Co. Zij voert en beheert de financiële administratie van D&D. Er vindt geregeld overleg plaats tussen D&D en het administratie-/ accountantskantoor. De administratie binnen de stichting wordt beheerd door de directeur, die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van betalingen en het verwerken van financiële gegevens zoals inkoopfacturen, bonnen en andere financiële documenten. Bij het doen van een betaling wordt de bijbehorende factuur of bon per scan (app) direct doorgezonden naar het accountantskantoor.

Ondertekening

Bestuur D&D

Veerle Goudswaard

28 april 2023, Amsterdam

Raad van Toezicht

Bart Stapert

30 april 2023, Amsterdam

Martin Witteveen

29 april 2023, Amsterdam

Patrick Lodiers

28 april 2023, Amsterdam